

22 בינואר 2017

לכבוד
אלוף מוטי אלמוז,
ראש אגף כוח אדם בצה"ל
בפקס': 03-5698043

הנדון: כפיית השתתפות בכנס הכנה לגיור בצבא ושידולם לגיור של חיילים לא יהודים

אנו פונים אליך בבקשה שתשים קץ לפרקטיקה הנוהגת בצה"ל, לכפות על חיילים שאינם יהודים או שאינם רשומים כיהודים, השתתפות ביום הכנה לקורס הגיור הצבאי. עוד נבקש, כי תורה לכלל יחידות הצבא כי אין לפנות לחיילים בהצעות להתגייר ואין לשדלם לעשות כן בדרכים שונות, וזאת תוך פגיעה קשה בפרטיותם, בכבודם, בזכותם לחופש דת ומצפון ותוך חשש לניצול יחסי מרות, כמפורט להלן:

1. אלפי חיילים לא יהודים משרתים בצבא. מאות מתוכם נכנסים מדי שנה להליך גיור המתבצע במהלך השירות.¹ את קורסי הגיור וההכנה לגיור עורך נתיב – המרכז הלאומי לזהות וגיור, בשיתוף חיל חינוך והסוכנות היהודית.
2. לאחרונה פנה אלינו חייל והלין על כך שמיום שדרך בלשכת הגיוס, ובמהלך שנת השירות שחלפה מאז גיוסו, הוא סובל מהצקות עתיות בנושא אי יהדותו, המתבטאות בהצעות חוזרות ונשנות שיתגייר במהלך השירות. אף שכבר בלשכת הגיוס הוא הצהיר שאין לו כל עניין בהמרת דתו, מדי כמה שבועות פונים אליו מפקדו הישיר ואחרים, מזכירים לו את האופציה לגיור צה"לי, ומסבירים שהגיור ישפר את חייו בישראל כיוון ש"ליהודים טוב כאן יותר".
3. לצערנו, איננו יכולים לחלוק על קביעה זו. עם זאת, השאלה האם להמיר דת ולצאת למסע "חיזוק הזהות הישראלית-יהודית-ציונית", כמפורט באתר נתיב,² מצויה בתחום האוטונומיה של הפרט, וכל ניסיון לשכנע, ללחוץ, לשדל ולפתות לעשות כן מהווה חדירה גסה לתחום הפרט ופגיעה קשה בכבודו.
4. כאילו לא די בכך, באחרונה פקדו על החייל, שכאמור כבר הצהיר שאין ברצונו להתגייר, להתייצב לכנס הכנה והסברה לקורסי הגיור וחיזוק הזהות היהודית. עוד נאמר לו, כי אם לא ירצה להמשיך לקורס עצמו יוכל בתום היום לחתום על ויתור, אולם הובהר לו כי ההתייצבות ליום ההכנה ושמיעת הסברים על יהדות, גיור ויתרונותיהם היא מנדטורית.

¹ חנן גרינווד, פחות חיילים יתגיירו? קיצוץ בקורס נתיב, nrg, 23.12.2016; פרוטוקול מס' 18 מיישיבת ועדת העלייה הקליטה והתפוצות, 10.7.2013
² <http://www.nativhagiur.org.il/>

5. עיון בפרוטוקולים של ועדת העלייה, קליטה והתפוצות בכנסת, שעסקה בנושא הגיור הצבאי, מלמד שמדובר בפרקטיקה ארוכת שנים. בדיון שקיימה הוועדה כבר בינואר 2005 הודיע סא"ל אייל לאופר, שהיה ראש לשכת הרב הצבאי הראשי, כי "מדיניות צה"ל היא שכל חייל שאינו יהודי יגיע לקורס על מנת שיתאפשר לו לבחור אם הוא רוצה להמשיך בתהליך הגיור". ואילו סא"ל רון קנזי, לשעבר ראש ענף תכנון כח אדם סדיר בצה"ל, הוסיף כי "אנחנו באים לפְרֵט עוד כשהוא מלש"ב, מועמד לשירות ביטחון, ואנחנו אומרים לו 'אנחנו מציעים לך אופציה כזו שאנחנו חושבים שהיא הנכונה'... יש פה גם איזה תהליך מסוים של שכנוע...".
6. קנזי התייחס אף ליום ההכנה הכפוי, ולאחר שנקב במספר החיילים שחתמו על ויתור בסופו (92 מתוך כ-400 בשנת 2005) הוסיף: "הבאנו אותם (את החיילים – ט.ח.) בכפייה עד הקורס, אבל בקורס הוא יכול לחתום ויתור".³
7. ביולי 2013, במהלך סיור של הוועדה בקורס הגיור הצבאי, פירט רס"ן חזי ראובן, מפקד נתיב במשרד הביטחון-צה"ל, באוזני חבריה את המסלולים השונים שמציע נתיב, ואמר: "הדבר היחיד שהוא חובה זה כנס ההסברה... בכנס ההסברה אנחנו מביאים לפה סדר גודל של 900 חיילים בכל נקודת זמן, יש בערך שמונה כנסים כאלה בשנה, כאשר בכנס ההסברה אנחנו מעלים את האופציה, מציגים את העניין, מציגים את תיאום הציפיות... בכנס ההסברה אנחנו מראיינים כל אחד ואחד מהחיילים ויחד איתם מקבלים את החלטה אם כן ומתי, ואם לא למה לא, ותודה רבה".⁴
8. המסלול המתואר, כמו גם השידולים שקודמים לו, פסולים מעיקרם, ונפרט: נפתח בכך שפניות מפקדים וגורמי צבא נוספים לחיילים שאינם רשומים כיהודים וההצעות שייצאו לקורסי הגיור הצבאי, מעידים על כך שאי יהדותם סומנה בצה"ל, הפכה ליעד לשינוי ושהצבא נרתם בכל העוז למשימה. העובדה כי חיילים אלה חשופים להצקות חוזרות מצד מפקדיהם הישירים, שמנסים לשכנעם לבחור ביהדות, מלמדת, בנוסף, כי תיוגם חשוף לעיני כל ועוקב אחריהם במהלך שירותם, וזאת תוך פגיעה אנושה בפרטיותם ובכבודם.
9. ונמשיך: צבא הגנה לישראל הוא מסגרת היררכית נוקשה, התובעת ציות. נדרשת תעוזה לא מבוטלת מחייל כדי שיהין לעמוד על שלו וידחה הצעות חוזרות של מפקדיו "רק לבחון את הנושא", לא כל שכן להדוף אותם ממתחם ענייני הפרטיים.
10. זאת ועוד. מהפרוטוקולים המצוטטים אנו למדים אף כי צה"ל רואה בחיזוק הזהות היהודית מטרה ערכית לאומית אשר יש לו חלק במימושה, וזאת תוך יצירת זהות בין יהדות, ישראליות, אזרחות טובה וחיילות טובה (ר' פרוטוקולי הוועדות הנזכרים לעיל). תפיסה אתנוצנטרית זו, וביטוייה במסגרת הצבאית, מציבה בעמדת נחיתות אפריורית כל חייל שאינו יהודי ואינו רוצה להמיר את דתו, אף שישראליותו, המתגלמת לעת הזו בשירות הצבאי, אינה יכולה להיות מוטלת בספק. תמה זו אף מתעלמת מכך שישראל היא מדינה רבת לאומים ודתות, ושבצה"ל משרתים לא-יהודים רבים שאנו מעריכים ומקווים שאין כל נסיון לגיירם.

³ לפרוטוקול הוועדה מיום 11.1.2005 http://www.knesset.gov.il/protocols/data/rf/alia/2005-01-11.rtf
⁴ לפרוטוקול הוועדה מיום 10.7.2013 http://www.knesset.gov.il/protocols/data/rf/alia/2013-07-10.rtf

11. שיאם של הדברים הוא, כמובן, בכפייתם של חיילים לצאת לכנס ההכנה וההסברה. אף שברי כי אין זה המקרה היחיד בו נדרשים חיילים לצאת למפגשים ולפעילויות אשר אינם הולמים את תפיסת עולמם ועמדותיהם, לרבות כאלה העוסקים במורשת יהודית לסוגיה, אלה מיועדים לכלל החיילים. לא יעלה על הדעת, שצה"ל יבודד קבוצת חיילים וכיפה עליה להשתתף בהכנה לקורס שאינם רוצים בו (לכאורה על מנת לבדוק אם הם רוצים בו) אך ורק בשל כך שאינם יהודים, כשברקע לכך טמונה הנחת המוצא לפיה יהדות היא הדת "הנכונה" ובישראל ייטב ליהודים.

12. שערורייתית במיוחד היא הצהרתו של מפקד נתיב לפיה בתום היום הכפוי מקבלים החייל ונציגי נתיב או חיל החינוך המעורבים בארגון הכנס, החלטה "יחדיו" בדבר השתתפות בקורס; וכי חייל שיסרב להמשיך בנתיבי העמקת הזהות היהודית והגיוור יידרש להסביר זאת בטרם יוכל לחתום על ויתור. זוהי התנהלות מובהקת של שידול וכפייה, שאף מעוררת ספק בדבר יכולתו של חייל בסיטואציה כזאת להפעיל שיקול דעת עצמאי ולעמוד עליו.

13. אנו סמוכים ובטוחים כי קורס הגיוור הצבאי של נתיב, המתהדר בהיותו "קורס הגיוור המוביל בישראל",⁵ עשוי להתאים לחיילים רבים, וזכורים לנו הפולמוס וההתגוששות הפוליטית סביב אישורו. בהתאם, מופיע המידע על קורסי הגיוור של נתיב ברשת, בין היתר באתרים צבאיים רשמיים שונים, הפופולריים בקרב בני נוער העומדים בפני גיוס (למשל, אתר "מתגייסים"). המידע אף מובא לידיעתם בלשכת הגיוס. די באלה. השידול המתמשך של חיילים להתגייר, תוך תיוגם וחדירה לפרטיותם (בין היתר על ידי בכירים מהם); כמו גם חשיפתם הכפויה לתהליך שתחילתו בכנס ההסברה וסופו בברית מילה ובבית הדין לגיוור, לוקה בחוסר סבירות קיצונית.

אשר על כן אנו חוזרים ומבקשים כי לא תיכפה על חיילים התייצבות בכנס ההסברה של נתיב, וכי תאסור על כל פנייה מוקדמת אליהם בנושא המרת דתם וחיזוק הזהות היהודית.

נודה להתייחסותך.

בכבוד רב ובברכה,

טל חסין, עו"ד

⁵ ר' [בדף הארגון בפייסבוק](#)